

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 10.

V Ljubljani, 15. maja 1888. l.

XXVIII. leto.

Otroška individualnost.

Fr. Gabršek.

XII.

Mnogo individualnih svojstev vzprejme otrok užé s svojim prirodom v življenje. Ta svojstva mu ostanejo potem skoro skozi vse njegovo življenje; ne more jih z lehka izpreminjati, ne more se jih iznebiti. V njih so izraženi rodovinski znaki, na katerih razlikujemo celó národe. Tem svojstvom mora vsekako vselej ustrezati tudi vzgoja, ker ona ne sme ravnati protiprirodno. Večkrat pa je ta prirojena darovitost le neko posebno psihično stanje, katero postane polagoma vsled otroške vzprejemljivosti trdna individualnost. Temu pojavu so razni vzroki. Glavni povod so mu vendar le razni odnošaji, v katerih živi otrok v dotiki s narodo ali v družbi s svojimi bližnjimi. Zlasti pa je priroda s svojimi raznoličnimi in mogočnimi vplivi silno gibaló otroške individualnosti. Tú imamo razno podnebje, letne čase, rodovitnost zemlje in od te zavisno prirodino lepoto. Na drugi strani deluje priroda na otroška srca s svojimi tvarinami; vse drugače deluje gorovje nego ravnina; drug vtisek ima morje nego reka, potok; drugega gozd nego pušinja. Obljudeni kraji vplivajo drugače nego samotni; mesta, trgi drugače od vasi, sel itd. Kraji z velikim prometom, ob železnicahtd. nudijo več izprememb nego oni, kjer teče vsakdanje življenje enakomerno, suhoparno. Ta kraj ima to, oni drugo prirodino posebnost. Vse to in jednako pušča v duši otroški drugačne in različne vtiske. Otrok v mestu in na kmetih, kolíka razlika! Sicer vzprejemata oba neke tvarine predstav, ki pa so različne po številu in po sili. Kar se nahaja v mestu, mnogo tega ne pozná kmetski otrok, in kar ponuja življenje na deželi, to je tuje mestnemu otroku.

Vrhu tega pride otrok v mestu ali na deželi v dotiko z ljudmi, ki ne razlikujejo gledé določenih načel, gledé navade in šege. Kakoršni so stariši, takšni so navadno tudi otroci, gledé načel in navad namreč, katera stariši vcepljajo v srca svoje dece. S tem si otroci pridobé posebne darovitosti, katerih poprej niso imeli in katere bi mogle pod drugačnim vplivom postati tudi drugačne. Vpliv očeta je drugačen nego vpliv matere. Oče je navadno strožji, resnejši; mati ljubeznivejša, voljnjejša. Deček se rad ravna po očetu, deklica po materi. Zato je deček proti odraslim neokretnejši, topejši; deklica se dá raje poučiti, voditi. Deček je s sovrstniki predrznejši, deklica se raje uklone, raje izpregleda napake; vidi preje vrline na svojih vrstnicah; raje jim veruje, zaupa; preje se jih oklene v ljubezni. Deček ima za prijatelja pred vsem onega, ki mu ni kos. To in jednako imata po očetu, po materi; tega se uči ta ves čas, kar se vzgojujeta; zato

jima ostane kot individualno svojstvo, katero se s časoma tako utrdi, da preide v značaj, v življenje. Ako pa se čez nekaj časa dá otroškemu čustvovanju, hotenju in delovanju druga mer, možno mu je sicer prirojeno darovitost pretvoriti v nasprotje s pridobljeno. Toda tū se često opazuje, da takova premena ni trajna, in ko hitro preneha vpliv, pokaže se znova prejšnje stanje. Pač pa je možno, kakor smo užé zgoraj naveli, dati otroku povsem očetovo ali materino svojstvo, kar opazujemo v raznih višjih stanovih s posebnimi predsodki. Vender take vzgoje ne moremo toliko časa smatrati kot prave, dokler ne meri na to, otroka vzgojiti za kakov poseben, a splošnemu smotru primeren stan: zdravniški, vojaški, učenjaški itd.

Govoreči o tako različnih individualnostih, ne smemo puščati iz uma okolnosti, da je tū merodajna tudi starost, zdravje in bolezen. Prva je važen faktor pri presojevanji otroške individualnosti, zato najdemo, da se z leti izpreminjajo navadno tudi svojstva. Vender ta menjava ne sme biti tolika, da bi poznejši pojavi bistveno nasprotovali prejšnjim. Pravo veljavo imajo le oni, ki so posledica prejšnjih, ki torej morajo slediti prvim. Takovo razvijanje je prirodi primerno. Tū se postopa prirodno od lahkega do težjega t. j. popolnejšega, in čim starejši biva otrok, tem več trdnosti in stalnosti mora kazati njegova notranjost. Tako vidimo užé pri šolskih otrocih, da se jim individualnost ves čas ni bistveno izpremenila, a iste poteze, ki so bile pri vstopu v šolo še rahle, nerazvite, postale so koncem šolske dóbe užé dokaj označajene in sposobne, da prestopijo v dejansko življenje, v boj za obstanek.

Zdravje in bolezen pa more ali slučajno ali trajno izpreminjati individualnost. V prvem slučaju se sicer moti vse telesno in s tem tudi duševno življenje, toda krepka priroda otrokova premaga taka motenja in se po dobljenem zdravju znova začne razvijati po prejšnjem potu. Vse drugače je sevéda, ako je bolezen trajna, morda užé od rojstva. Potem trpi tudi vsa individualnost, ali bolje, ravno to telesno stanje je pravi izraz otrokove individualnosti.

Knjiga Slovenska.

§. 23.

Abeceda ne nastane mahoma in ni delo le enega človeka, marveč se snuje polagoma, množi in olikuje, pa se na zadnje prime imena moža, kateri jo posrednje ali neposrednje vpelje v splošno rabo, in tak mož zove se njen stvarnik ali ustanovnik. Tako je i Ciril slovenske pisave ustanovnik, in pravijo, da ta pisava je — Glagolica.

Za Slovene po grško učene pa je Klemen privzel nekaj znakov iz pisma glagolskega, nekaj iz grškega, pustivši jim njihovo staro brojno vrednost. In ta pisava je baje Cirilica, prav za prav Klemenova, Klemenica (Klimentica, Klementica), imenovana vendar sploh po učitelju njegovem, sv. Cirilu.

Glagolica se je s knežjih gradov — Rastislava, Bořivoja, Kocelja, Borisa itd. — s slovensko liturgijo razširjevala na vse strani, krog in krog, na sever med Lužičane in Poljce, na jug med Hrvate, Srbe in posebno med Bolgare. Po Bolgarskem se je jako vkorénila, kar nam spričujejo mnogi rokopisi cirilski, prepisani iz glagolskih, z glagolskimi pismeni, čisli in slovi, in kar tudi potrjuje ime „Abecenarium bulgaricum“.

Cirilica pa se je širila po Bolgarskem, mej grškim svetom, ter se je po krščanstvu ustanovila pri Bolgarih, Srbih in Rusih v cerkvi in državi, postala je svetovna pisava in ostane, dokler jo držala bode država in cerkev pravoslavna. — Po razkolniiji grški in zlasti po ruski ste se obe pisavi bolj ločili. Na vzhodu se je Cirilici umakniti mo-